

Zeki Rüzgar

De Turkse mensenrechtenadvocaat Zeki Rüzgar werd in december 1999 veroordeeld tot vijftien jaar 'zware gevangenisstraf', met een levenslang verbod van overheidsdienst. In hoger beroep werd dat vonnis vernietigd. Al eerder besteedden we aandacht aan zijn zaak (Advocatenblad 1999-9). Mr. R.H. Vermeeren was ter plaatse, beschrijft het Turkse proces en analyseert een wetenschappelijk advies over de zaak.

mr. R.H. Vermeeren

advocaat te Breda

bestuurslid Advocaten Zonder Grenzen Nederland

Veroordeling Turkse advocaat vernietigd

Eigen foto's

De rechters in Ankara met op de voorgrond enkele van de advocaten van Zeki Rüzgar

De Turkse advocaat Zeki Rüzgar (34) uit Ankara heeft zich gespecialiseerd in de bijstand van cliënten die ervan worden verdacht lid te zijn van een in Turkije verboden groepering. Het gaat om de DHKP/c, de Revolutionaire Volkspartij en

Front voor de Bevrijding. Samen met een arts en vakbondsmensen is Rüzgar op 30 december 1999 door het Turkse Staatsveiligheidshof veroordeeld tot vijftien jaar zware gevangenisstraf, met een levenslang verbod om in overheidsdiensten werkzaam te zijn. Hij zou lid zijn van de DHKP/c, die door de Turkse overheid als een terroristische organisatie wordt aangemerkt. Onlangs diende het hoger beroep.

International Law Clinic

In april dit jaar sloot Advocaten Zonder Grenzen een samenwerkingsovereenkomst met het Amsterdam Center for International Law van de Universiteit van Amsterdam, voor wetenschappelijk advies op internationaalrechtelijk vlak. De adviezen worden uitgebracht door de Amsterdam International Law Clinic – een onderdeel van het Amsterdam Center for International Law. In de zaak van Rüzgar werd door gevorderde studenten onder begeleiding van prof. mr. André Nollkaemper commentaar gegeven op mogelijke schendingen van de mensenrechten door het Staatsveiligheidshof. De Law Clinic kwam tot de conclusie dat de proce-

dure inderdaad in strijd met het EVRM leek te zijn.

Het commentaar van de Law Clinic is samen met verslagen van de gesprekken met de verdediging, mensenrechtenorganisaties, de beroepsgroep, zaakofficier en de behandelend rechters tijdens de procedure voor het Staatsveiligheidshof, door de auteur van dit artikel samengebracht en door de verdediging met financiële steun van Advocaten voor Advocaten in het Turks vertaald. Het werd in de beroepsprocedure gebracht, overhandigd aan de Turkse ministeries van Mensenrechten en Justitie, en overhandigd aan de president van het hooggerechtshof.

Verrassingen

Zowel feitelijk als juridisch hebben zich interessante ontwikkelingen in de zaak voorgedaan. Tot verbazing van de verdediging en ook van Rüzgar zelf werd hij in juni 1999 uit voorlopige hechtenis vrijgelaten. Dit kwam in dit soort zaken niet eerder voor; het is volgens hen een rechtstreeks gevolg van de buitenlandse belangstelling, van onder andere Advocaten Zonder Grenzen.

In dezelfde maand, tijdens de procedure dus, werd op grond van gewijzigde wetgeving

De militaire rechter werd alsnog vervangen, mogelijk in verband met het proces tegen Öcalan

de militaire rechter in het Staatsveiligheidshof vervangen door een gewone strafrechter. Reeds jarenlang was dit door de advocatuur in Turkije bepleit. Niet ondenkbaar is dat de plotselinge wetswijziging verband houdt met de vervolging van de Koerdische PKK-leider Öcalan, om afstraffing door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg te voorkomen.¹

Schijn van afhankelijkheid

De Amsterdam International Law Clinic (zie kader) acht op grond van rechtspraak van het Europees Hof het Staatsveiligheidshof, ook na de wetswijziging, in strijd met het in art. 6 EVRM opgenomen vereiste van berechting door een onafhankelijke en onpartijdige rechter. Het tribunaal moet bij wet in formele zin zijn ingesteld op het moment van het plegen van het delict, althans in ieder geval voor het begin van de procedure; dus de wetswijziging en vervanging tijdens de procedure van het militaire lid voldoen niet.

Bovendien doet de korte benoemingsprocedure van de rechters van het Staatsveiligheidshof eveneens af aan zijn onafhankelijkheid. Er ontstaat de schijn van zekere afhankelijkheid en er kan niet worden uitgesloten dat bepaalde beslissingen worden beïnvloed door een naderende herbenoemingsprocedure. De periode van vier jaar wordt door het Europees Hof bestempeld als relatief kort en is slechts in uitzonderlijke gevallen toegestaan.²

Justice must be seen done

De verdediging van Rüzgar probeerde vergeefs te wraken, omdat twee van de drie behandelende rechters stonden genoemd op een lijst, onder het kopje 'contra-guerrilla', die tijdens de huiszoeking bij hem zou zijn gevonden. Volgens Rüzgar is dit bewijsstuk echter door de politie gedropt. Een van de betrokken politieagenten heeft publiekelijk bekend dat door hem en zijn collega's diverse malen bewijsmiddelen zijn gedropt. Het Europees Hof bepaalde dat de rechter geen speciale binding mag hebben met een van de procespartijen. Hierbij is niet twijfel aan de persoonlijke integriteit van rechters van doorslaggevende betekenis maar de schijn van partijdigheid die wordt opgeroepen.³ *Justice must not only be done, it must be seen done.*

De verdediging heeft diverse malen verzocht bewijsstukken te mogen bestuderen, in kopie overhandigd te krijgen en getuigen à décharge en deskundigen te horen. Al deze verzoeken zijn afgewezen. Hiermee kan volgens de Law Clinic art. 6 lid 3 onder d EVRM zijn geschonden, omdat eenieder die wordt vervolgd het recht heeft getuigen à décharge te ondervragen en op te roepen, onder dezelfde voorwaarden als bij getuigen à charge. Uitzonderingen zijn slechts toegestaan als evident is dat de getuigenverklaringen niet relevant zijn.⁴ In de zaak van Rüzgar was het overduidelijk dat de getuigen en deskundigen noodzakelijk waren voor het achterhalen van de waarheid. Het ging om getuigen wier verklaringen tot de verdenking van Rüzgar hebben geleid en diegenen die bij de huiszoeking aanwezig waren. Ook is gevraagd een computerdeskundige te benoemen vanwege de door de eigen deskundige geconstateerde onmogelijkheid dat een aantal bewijsstukken

Drukke op de gang tijdens de zitting

- 1 In de arresten *Incal vs Turkije* en *Iraklar vs Turkije* van respectievelijk 8 juni 1998 (A78) en 28 oktober 1998 (A 94) heeft het Europees Hof Turkije juist vanwege deze militaire rechters op de vingers getikt, op grond van schending van art. 6 EVRM.
- 2 In de uitspraak *Cambell en Fell* van 28 juni 1984 (A 80) werd een termijn van drie jaar toegestaan omdat het vrijwel onmogelijk bleek rechters te vinden voor een langere termijn. De herbenoeming van rechters in Turkije is echter meer regel dan uitzondering.
- 3 Zie de uitspraken *Delcourt*, *Piersack*, *De Cubber*, *Hauschildt* en *Langborger* van het Europees Hof van respectievelijk 17 januari 1970 (A 11), 1 oktober 1982 (A 53), 26 oktober 1984 (A 86), 24 oktober 1989 (A 154) en 22 juni 1989 (A 155).
- 4 Zie de uitspraken *Engel* en *Bönisch* van respectievelijk 8 juni 1976 (A 22) en 6 mei 1985 (A 92).

Het tribunaal was niet bij wet ingesteld, de rechters zitten te kort en alle verzoeken werden ongemotiveerd afgewezen

De Advocaat-Generaal in Ankara

van de kantoorcomputer van Rüzgar afkomstig waren.

Ten slotte wijst de Law Clinic erop dat het afwijzen van deze verzoeken, nu inwilliging ervan de uitkomst van de procedure had kunnen beïnvloeden, een specifieke en uitdrukkelijke motivering vereist.⁵ *Fair trial* vereist dat de rechtbank de redenen voor zijn beslissingen geeft.

Gemoedelijk en succesvol

De behandeling van het hoger beroep was chaotisch en tegelijk gemoedelijk. De grote groep van advocaten en belangstellenden

werd samengeperst in een kamer waar zich ook de vijf raadsheren, twee griffiers, een bode en de advocaat-generaal bevonden; veel mensen moesten de zaak op de gang zaak volgen. De verdediging had zich op een drie uur durend pleidooi voorbereid en veronderstelde al snel afgekapt te worden. Maar dat gebeurde niet; ze kon alle werven voeren. En bovendien had het resultaat: de uitspraak in eerste instantie vernietigd vanwege de militaire rechter. Een nieuw proces zal van voren af aan moeten beginnen.⁶ De verdediging meent dat de buitenlandse belangstelling de doorslag heeft gegeven. n

Werkgroep Turkije

Twee leden van Advocaten Zonder Grenzen hebben met financiële steun van de Stichting Advocaten voor Advocaten de meeste zittingen in dit hele proces kunnen bijwonen.

De stichting heeft ten doel: het verlenen van bijstand door Nederlandse advocaten aan advocaten waar ook ter wereld die belemmerd worden of wie het onmogelijk wordt gemaakt hun beroep in vrijheid uit te oefenen bij de verdediging van personen die vervolgd worden om redenen van politieke aard of vanwege hun ras, geslacht, taal of godsdienst, casu quo het verlenen van directe bijstand waar plaatselijke advocaten niet in staat zijn de noodzakelijke verdediging van de

vervolgden te voeren; en het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.*

Omdat de huidige veranderingen op het gebied van de mensenrechten, vanwege de beoogde toetreding tot de Europese Unie, moeten worden gestimuleerd heeft Advocaten Zonder Grenzen een werkgroep Turkije opgericht. Deze werkgroep zal individuele zaken volgen en ook juridische ondersteuning geven op het gebied van de mensenrechten. Men heeft in Turkije grote behoefte aan een vakblad en workshops, mede vanwege het gebrek aan vertalingen van uitspraken van het Europees Hof.

5 Dit heeft het Europees Hof beslist in Hadjianastasion, Hiro Balani en Ruiz Torija van respectievelijk 16 december 1992 (A 252), 9 december 1994 (A 303B) en 9 december 1994 (A 303A); er dient sprake te zijn van een 'specific and express reply'.

6 Bij het ter perse gaan van dit nummer bleek dat het proces op 20 februari zal worden voorgezet; Advocaten zonder Grenzen probeert weer een delegatie af te vaardigen.

* Advocaten Zonder Grenzen telt nu 45 actieve medewerkers; geïnteresseerden zijn van harte welkom. Geld voor deze zaak kan worden overgemaakt aan de Stichting Advocaten voor Advocaten op rekening 48.99.38.655 of 43.38.327, onder vermelding van 'Zeki Rüzgar'. Voor AZG wordt gevraagd elk jaar 7 euro maal het aantal jaren van het advocaat zijn, op rekening 52.24.44.482 of 82.48.251. Bestuursleden en medewerkers van AzG worden niet betaald.